

Upoznajmo baštinu grada Trogira šk. god. 2023./2024.

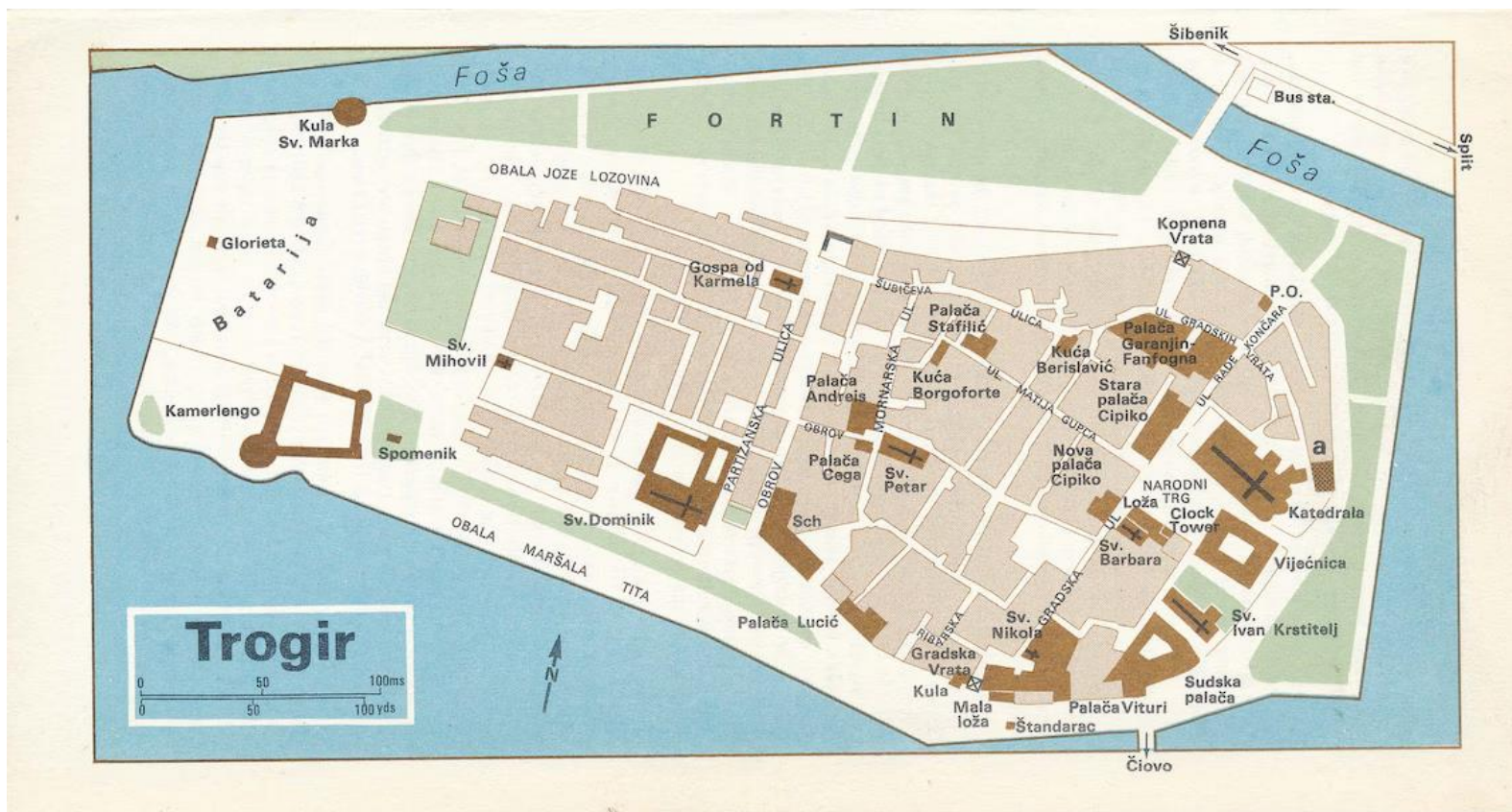
Prezentaciju izradila:
Margareta Glavurtić,
stručna suradnica knjižničarka
Komerrijalno-trgovačka škola Split

Povijest grada Trogira

- Krajem 3. st pr. Krista - Grci doseljenici s otoka Visa (Issa) na mjestu ilirskog naselja osnivaju svoju naseobinu Tragurium.
- Od kasnog antičkog doba i cijeli rani srednji vijek Trogir se nalazi pod vlašću Bizanta.
- Od 12. st. do 1420. priznaje vlast Ugarsko-hrvatskih kraljeva.
- Od 1420. - 1797. Trogir je pod neprekinutom vlašću Venecije.
- Nakon pada Venecije 1797. god. potpada pod Austrijsku vlast do 1918.
- Od 1806.do 1814. nalazi se pod vlašću Napoleona.

Stara jezgra grada Trogira

- Stara gradska jezgra se uvrštava na listu UNESCO-ve kulturne baštine 1997. godine.
- Trogir - grad mnogih znamenitih umjetnika: majstora Radovana, kipara Ivana Duknovića, Blaža Jurjeva Trogirana, Andrije Alešija, Nikole Firentinca.

- Grad i njegovo predgrađe Pasike bili su opasani zidovima.
- Na sjevernoj strani grada sačuvala su se barokna gradska vrata nad kojima je gotički kip gradskog zaštitnika sv. Ivana.
- Južna gradska vrata sagrađena su 1593. na kojima su sačuvane drvene vratnice.
- Na jugozapadnom uglu otočića nalazi se tvrđava Kamerlengo sagrađena početkom 15. stoljeća.
- Na sjeverozapadnom uglu otočića sačuvana je kula sv. Marka (15. stoljeće).
- Oko gradskog trga grupirane su najmonjumentalnije zgrade: Katedrala sv. Lovre, Komunalna palača (Knežev dvor), toranj gradskog sata, palača Čipiko.

Tvrđava Kamerlengo

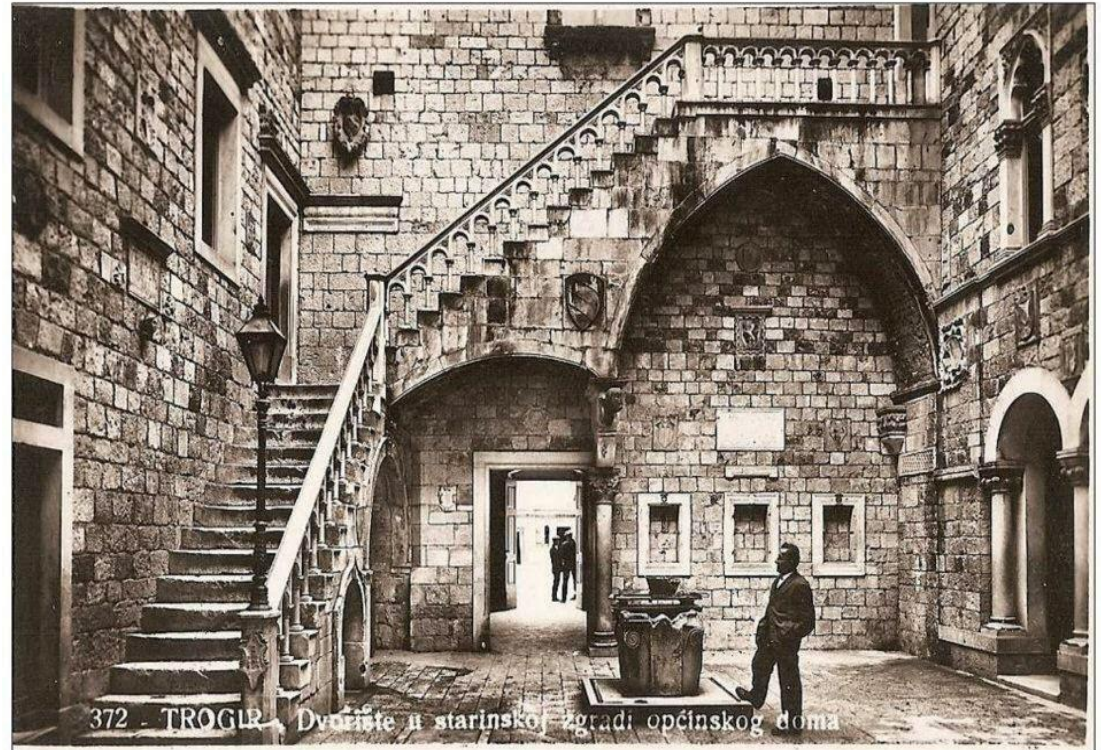
- Građena je od 1420. do 1437. god. na jugozapadnom dijelu grada
- Utvrda se podizala uz konzultacije državnog inženjera Lorenza Picina, a izgradio ju je domaći majstor Marin Radojev
- Kamerlengo je naziv za mletačkog državnog službenika koji je vodio financijsko-gospodarske poslove gradske komune.

Komunalna palača (Knežev dvor)

- Komunalna palača spominje se već u 13. st.
- Nakon restauracije 1890. obnovljen je njen renesansni izgled.

Unutarnje dvorište Komunalne palače

Crkva sv. Sebastijana i toranj gradskog sata

- Crkva sv. Sebastijana i toranj gradskog sata datiraju iz 1476. godine.
- Crkva sv. Sebastijana podignuta je 1476. godine na južnoj strani glavnog gradskog trga kao zavjet građana Trogira sv. Sebastijanu za spas od kuge.

Palača Ćipiko

Južni portal velike palače Ćipiko

- Velika palača obitelji Ćipiko nastala je od niza srednjovjekovnih kuća koje su početkom 15. st.(1457) povezane u jednu cijelinu.
- Njezini dijelovi datiraju iz različitih vremenskih perioda i izgrađeni su različitim stilovima (elementi renesanse, romanike, gotike.)
- Na palači su radili umjetnici: Andrija Aleši, Nikola Firentinac i Ivan Duknović.

Katedrala sv. Lovre

- Katedrala sv. Lovre nalazi se na glavnom gradskom trgu.
- Podignuta je na temeljima starije bazilike uništene u saracenskoj provali.
- Gradnja katedrale počinje oko 1200. godine, a završava početkom 17. st.
- Većinom je izgrađena u romaničkom stilu, dok je gotički svod izgrađen u 15. st.
- Posvećena je sv. Ivanu Trogirskom zaštitniku grada (sv. Ivan Orsini, gradski patron i biskup)

Radovanov portal

- Radovanov portal građen je u doba hercega Kolomana koji je poticao gradnju trogirске katedrale.
- Predstavlja najznačajniji srednjovjekovni portal na istočnom Jadranu kojega je isklesao majstor Radovan 1240.
- Skulptura portala karakterističan je primjer gotičkog realizma i humanizma, ali s obilježjima starijeg romaničkog stila.
- Najkvalitetniji dijelovi portala pripisuju se majstoru Radovanu, a ostatak njegovoj radionici.

Luneta s prikazom Kristova rođenja

- U luneti je prikaz Rođenja Krista središnji motiv portala koji je izradio majstor Radovan.
- U gornjem dijelu prikaz je Djevice s Isusom u štali, a donjem Pranje Djeteta u ornamentiranoj kamenici. Sceni prisustvuju Josip i pastir, uz dvije žene.
- S desne je strane prikaz Dolaska tri kralja, a s lijeve Poklon pastira. Na vrhu kompozicije su Betlehemska zvijezda i anđeli.

Nad lunetom su scene iz biblijskih prizora. Na stupovima uz vrata su prizori lova upleteni u biljne vitice.

Na dovratnicima portala detaljni su prikazi znakova horoskopa i radova po mjesecima (scene iz svakidašnjeg života). Bočno su figure Adama (desno) i Eve (lijevo) koje stoje na lavovima i simboliziraju prvi grijeh.

Na vrhu portala nalazi se sveti Lovre.

Sam portal je nastao pojedinačno i kasnije je spojen u jedinstvenu cjelinu.

Krstionica katedrale sv. Lovre

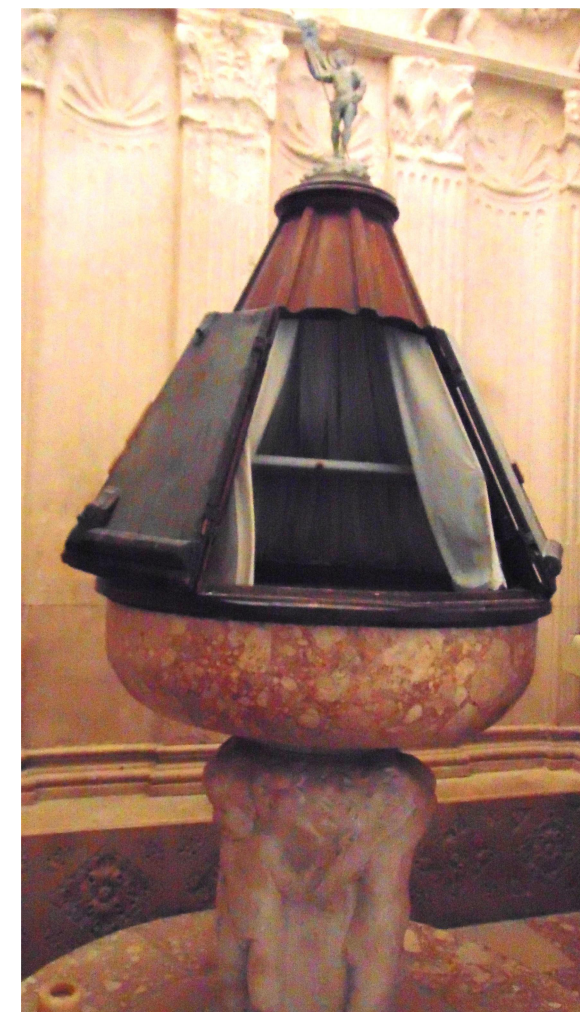

Krstionicu katedrale je izgradio u 2. polovici 15. st. Andrija Aleši.

izrađena je od kamena s kasetiranim šiljastim svodom u maniri radionice Jurja Dalmatinca.

U unutrašnjosti se nalazi barokni oltar sa skulpturom sv. Ivana Krstitelja rad Nikole Firentinca. Iznad oltara je reljef s prikazom sv. Jeronima, rad Andrije Alešija.

Nasuprot oltaru nalazi se krsni zdenac u obliku vaze na jednoj nozi koju pridržavaju renesansni anđeli.

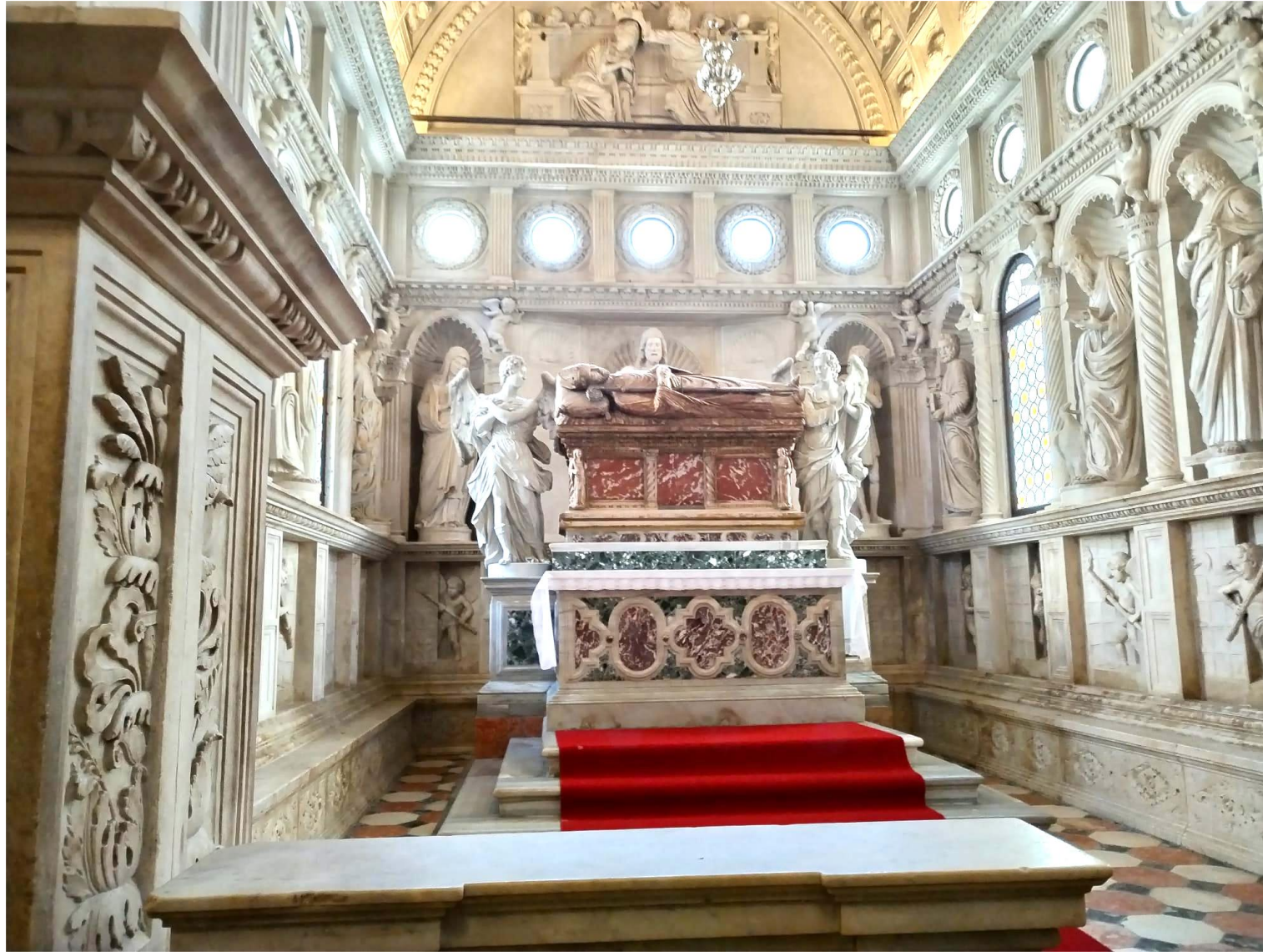
Kasetirani svod krstionice

Luneta - prikaz sv. Jeronima

Kapela sv. Ivana Trogirskog

- gradnju su započeli 1468. Andrija Aleši i Nikola Firentinac, a građevinski je dovršena 1488.
- Izgrađena je od kamenih blokova i zasvođena kasetiranim svodom.
- Nalazi se na sjevernom dijelu katedrale u čijem je središtu oltar sa svečanom grobnicom sv. Ivana Trogirskog.
- U središtu kapele nalazi se Krist sa sv. Ivanom i Marijom, okružen apostolima.

Kasetirani svod kapele sv. Ivana

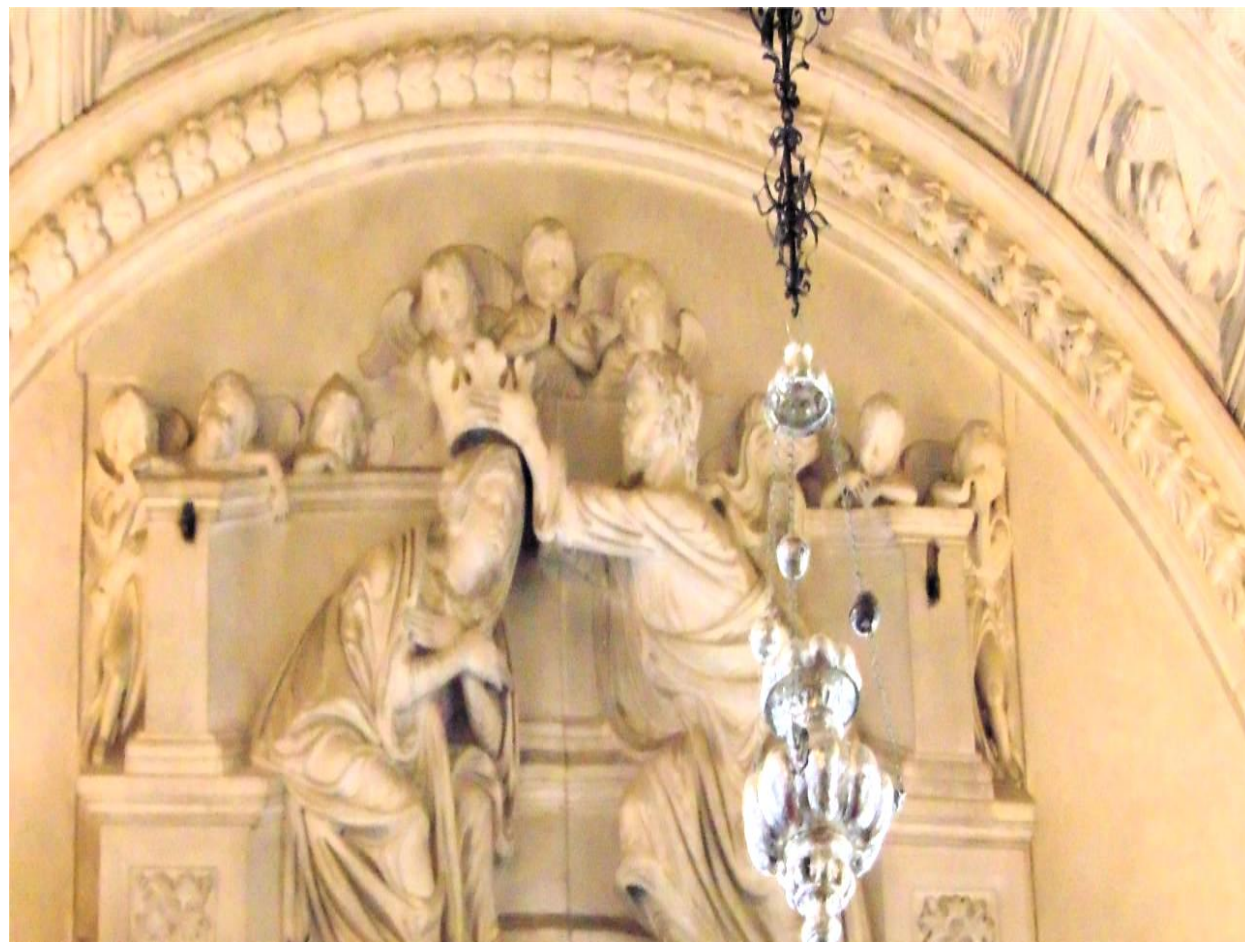

Antički anđeli smrti koji ulaze i izlaze kroz odškrinuta vrata Hada

Krunjenje Bogorodice

Muzej grada Trogira

Muzej grada Trogira smjestio se u palači Garagnin-Fanfogna koja se sastoji od dva bloka romaničkih i gotičkih kuća.

Nastala je u 2. polovici 18. stoljeća po projektu Ignacija Macanovića.

Glavni ulaz u palaču s predvorjem i stubištem bio je na glavnoj gradskoj ulici, a ukrašen je elementima kasnoga baroka.

U predvorju danas se nalazi muzejski izložbeni prostor, a na katu je smješten stalni postav Muzeja grada Trogira.

U Lapidariju su izloženi kameni spomenici koji svjedoče o graditeljstvu i kamenoklesarskim radionicama iz helenističkog razdoblja (ostaci helenističkih kamenih kuća, grobnih i nadgrobni spomenika).

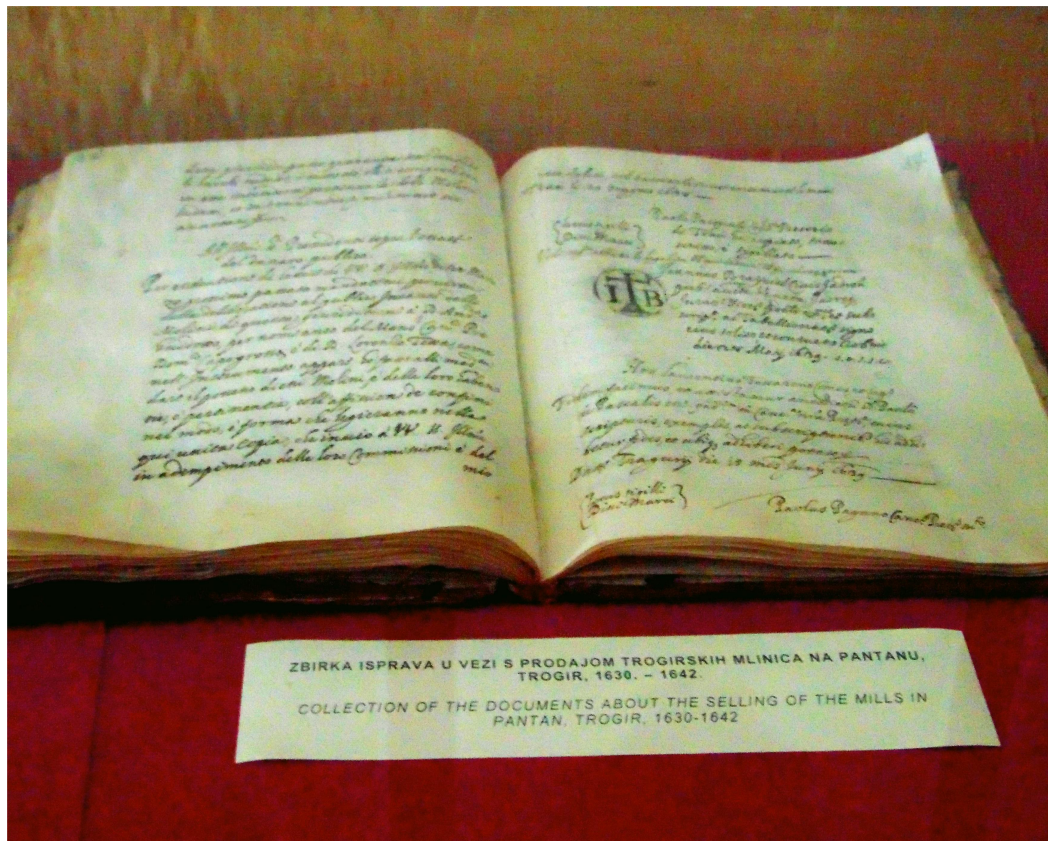
Bogorodica s djetetom

- Ivan Duknović - (Johannes Dalmata) - 1440.-1509.
- trogirski kipar zrele renesanse
- njegovo djelo Anđeo grbonoša rađeno je za istočni portal Ćipikove palače

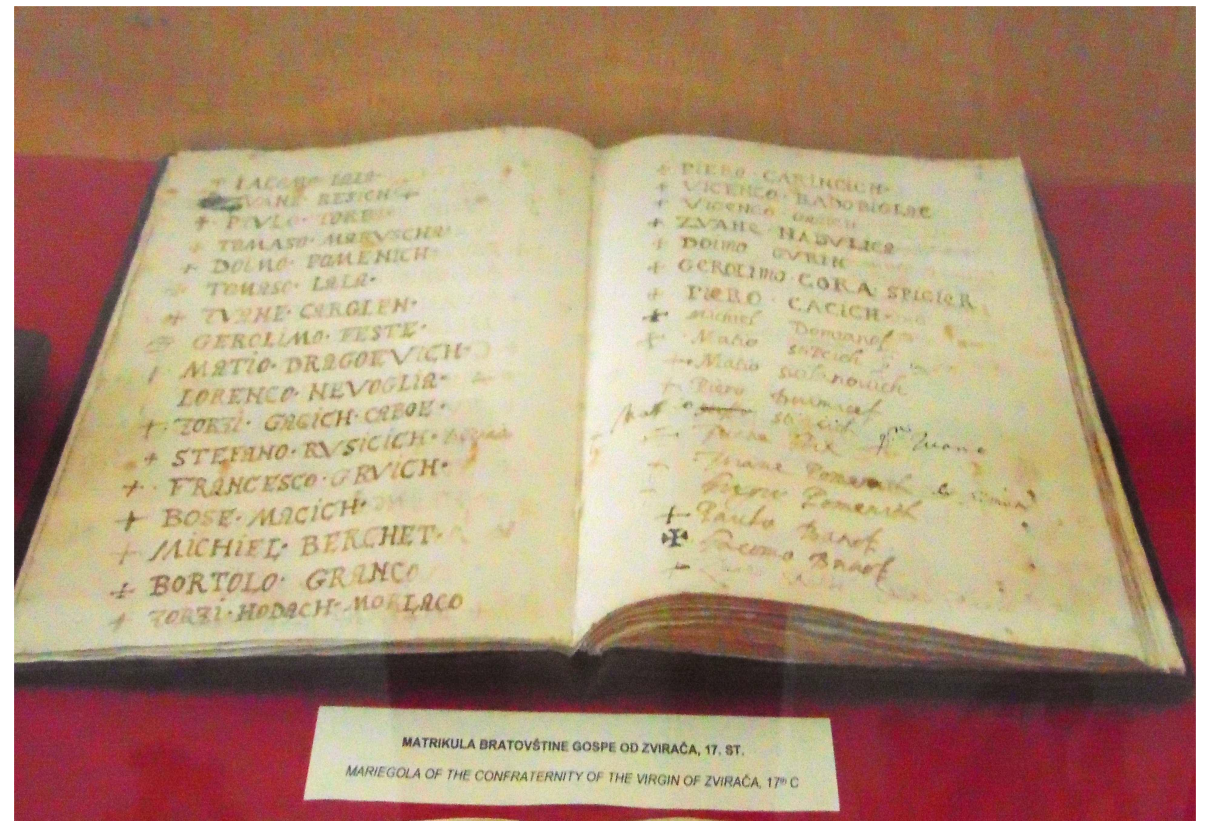

Anđeo grbonoša

Zbirka isprava u vezii trogirskih mlinica na Pantanu 1630-1642.

Matrikula bratovštine Gospe od Zvirače, 17. st.

- Svakodnevni život u 17. i 18. st. predstavljen je u originalnom abijentu salona - dnevne sobe obitelji Garagnin.

Etnografska zbirka

Tkalački stan

- Etnografska zbirka datira iz 19. st. i prve polovice 20. st.

Inventar potleušica s područja Dalmatinske zagore

Galerija Cate Dujšin Ribar

- Galerija je nastala donacijom odabranih autoričinih djela rodnom gradu.
- Inspiraciju za svoja djela nalazila je u rodnom gradu i u ostalim mjestima u kojima je boravila.

Cata Dujšin Ribar - autoportret

Knjižnica obitelji Garagnin-Fanfogna

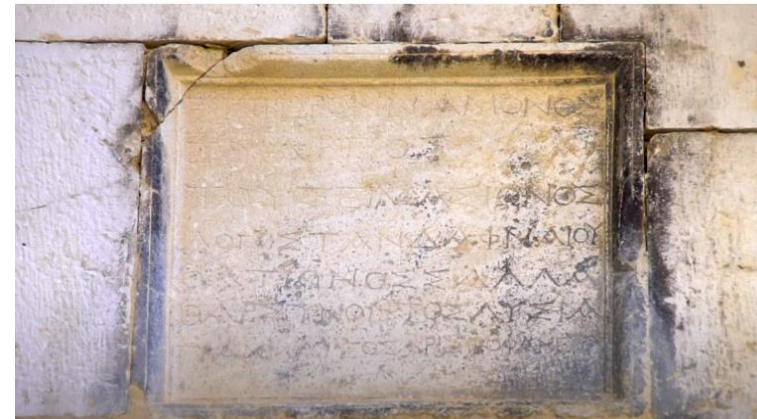

- Osnovana je u drugoj polovici 18.stoljeća.
- Osnivač je Ivan Luka Garagnin, rapski biskup i splitski nadibiskup. (skupljao je brojne rijetke knjige, arhivsku i rukopisnu građu i kodekse.)
- Knjižnica broji 5582 naslova.
- Godine 1840. ženidbom zadarskog plemića Antuna Fanfogne i Katarine Garagnin u knjižnicu pristiže obiteljski arhiv Fanfogna i glagoljski rukopisi.
- Knjižnica je zatvorenog tipa i ima status muzejske zbirke.

Samostan sv. Nikole i zbirka umjetnina *Kairos*

- Benediktinski samostan sv. Nikole osnovan je 1064. godine na poticaj sv. Ivana Trogirskog i mjesnih plemića predstavnika tadašnje vlasti.
- Titular samostana prvotno je bio sv. Dujam
- Polovinom 13. st. crkva dobiva još jednog zaštitnika sv. Nikolu i vremenom dobiva naziv po tom svecu.
- Na južnom je zidu atrija sačuvan najstariji grčki natpis iz 2. st. pr. Kr.- prvi dokument trogirskog arhiva u kamenu.

Crkva sv. Nikole

- Crkva sv. Nikole nastala je na temeljima starijih crkvice.
- Današnja crkva je iz 15. stoljeća, a pod njenim temeljima pronađena je ranosrednjovjekovna crkvice sv. Dujma.
- Izgled jednobrodne barokne crkve sa štukaturama crkva dobiva u 18. st.
- U brodu crkve nalaze se dva mramorna oltara: sjeverni oltar sv. Benedikta i južni oltar Bezgrešnog Začeca

Umjetnička zbirka *Kairos*

Reljef Kairosa, najmlađeg Zeusova sina i božanstva sretnog trenutka, 4.-3. st.pr.Krista.

Umjetnička zbirka samostana sv. Nikole nosi ime po *Kairosu* - bogu sretnog trenutka.

Izrađen je po uzoru na brončani kip Kairosa, a bio je djelo znamenitog grčkog kipara Lizipa.

To leteće biće najbolje je opisano u stihovima pjesnika Pozidipa iz 3. st. pr. Kr:

Promatrač:

Odakle kipar?
Njegovo ime?
A tko si ti?
Zašto na vršcima prstiju hodaš?
Krila na nogama pak?
Desnicom zašto si britvu stisnuo?

Čuperak kose zašto ti tako na čelo pade?

Straga, pak, zašto si, ćelav?

Čemu te umjetnik stvori?

Kairos:

Iz Sykiona.
Lizip.
Kairos, svladavam sve.
U hitnji sam stalnoj.
Brži od vjetra sam ja.
Ljudima znamen da sam oštrij
znaj, nego li bodeža rt.
Neka ga zgrabi svatko tko mi se
namjeri sprijed.
Koga proletim više me ne hvata,
žudio koliko god.
Da ljude podsjećam, stranče!
Stoga u predvorju tom svima sam
pouka ja.

- Gotičko raspelo - djelo mletačkog slikara Paola Veneziana, 14. st.

Bizantska ikona žalosne Majke Božje koja drži raspelo u rukama (Mater Dolorosa). Potječe iz 17. st

- Nikola Grassi, ciklus svetaca - sv. Lucija, sv. Blaž, sv. Barbara, sv. Filip Neri, sv. Agata, polovica 18.st.

Devet baroknih medaljona s likovima svetaca i svetica - mletački umjetnik Nicola Grassi. (18.st)

Dio samostanske zbirke:

- Statueta od alabastera s prizorom oplakivanja - Pieta (15 st.)
- Gotička rezbarena kutija iz 15. st.
- Srebrna kruna ukrašena filigranom (17. i 18. st)

Trogirski evangelistar

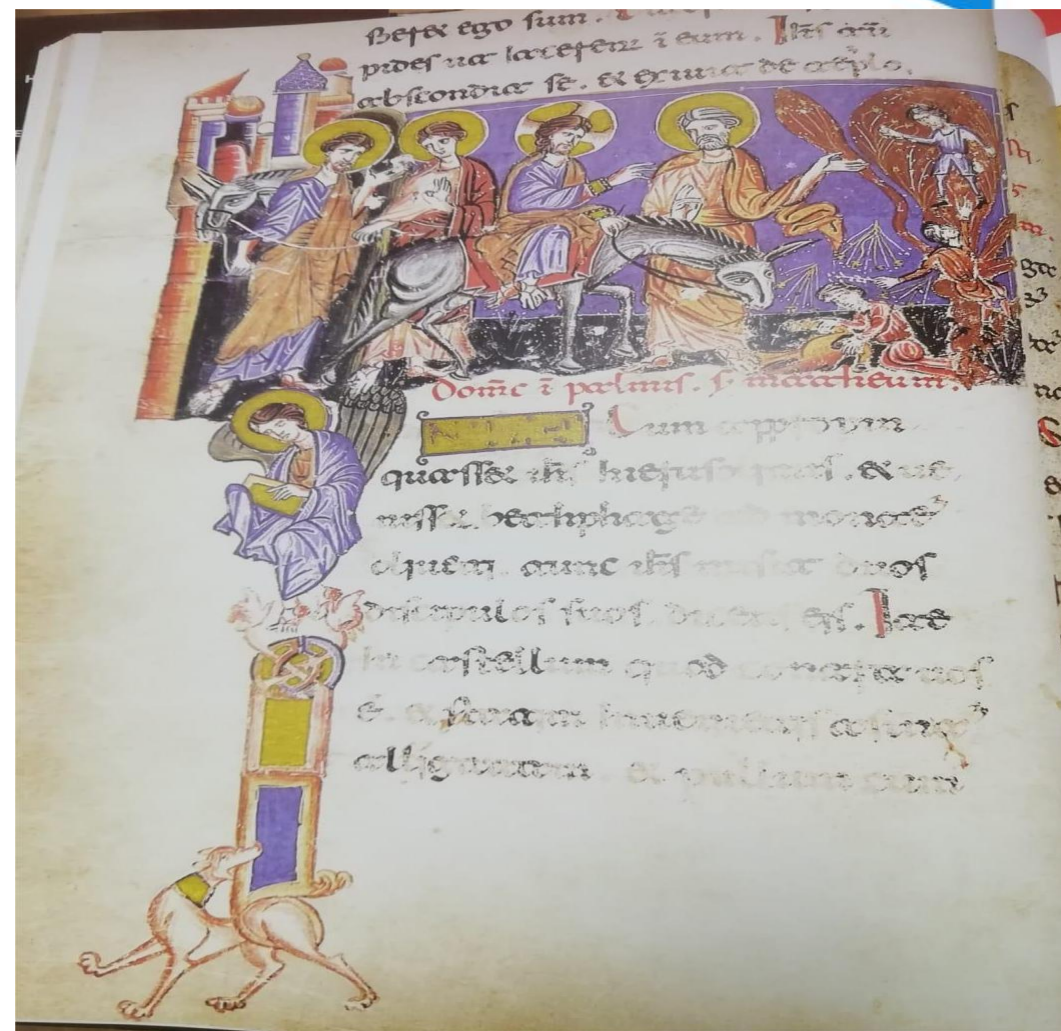
- Trogirski evangelistar - Evangelium (blaga poruka), potječe iz prve polovice 13. stoljeća
Pisan je poluuglatom dalmatinskom beneventanom u razdoblju od kraja 11. do početka 13. stoljeća.
Rad je više pisara i najvrsnijih minijaturista i ukrašen je sa 122 velika inicijala.
- Čuva se u knjižnici Stolnoga kaptola u Trogiru i predstavlja najljepši kodeks stare hrvatske književne baštine i jedan od najljepših beneventanskih rukopisa na svijetu.

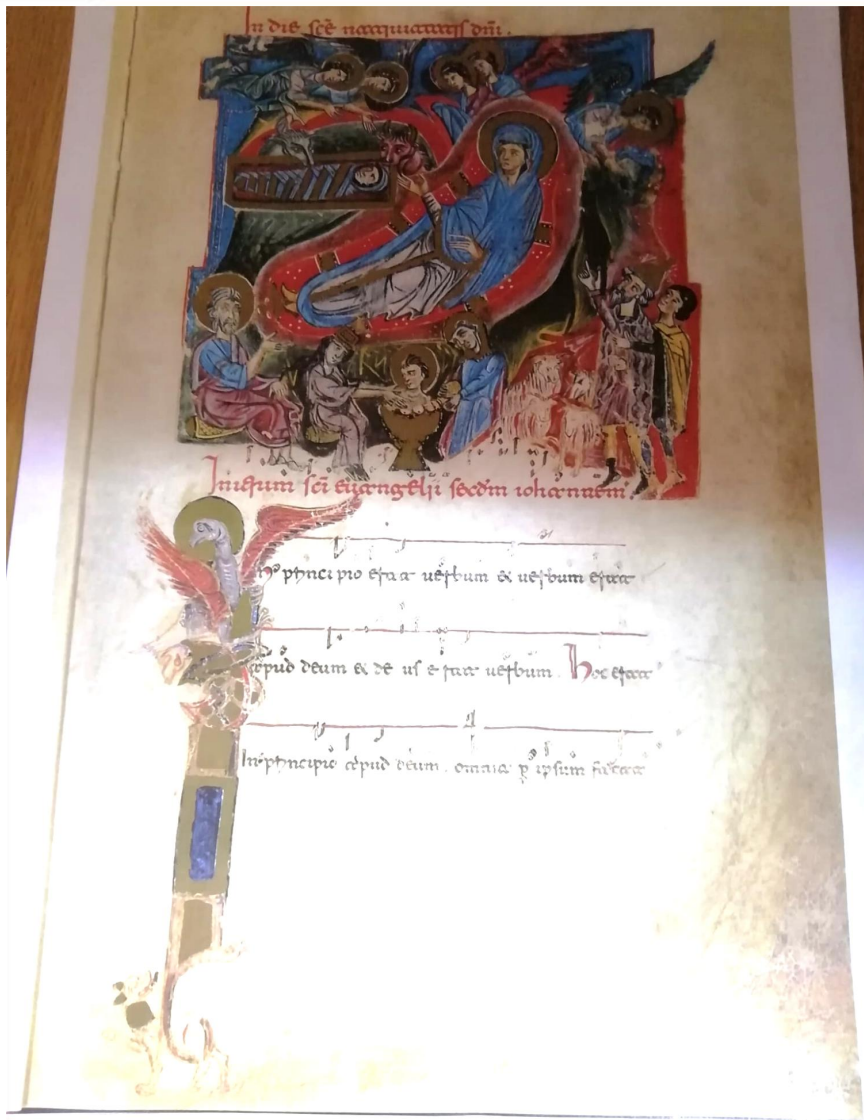
- Korice Trogirskog evangelistara su drvene daščice obložene crvenim baršunom. Sv. Ivan se nalazi na licu korica evangelistara, a sv. Matej na naličju.
- Između drvenih korica uvezano je 110 listova pergamene.

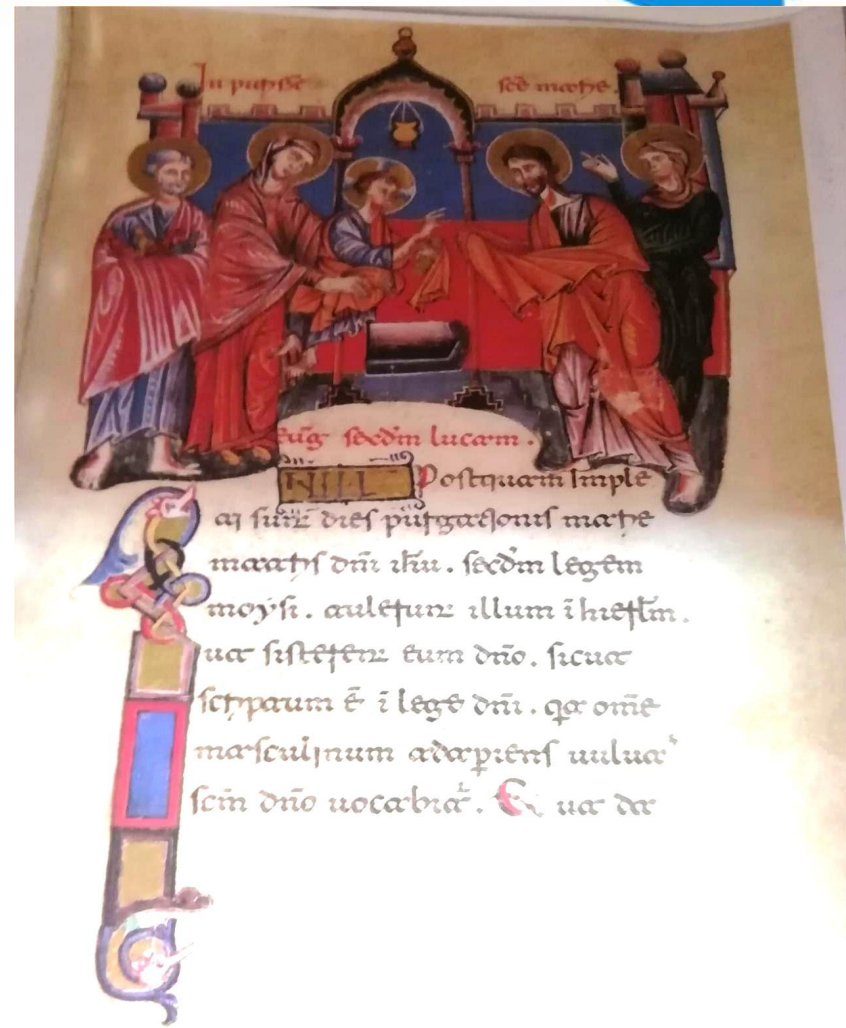
Minijatura iz Trogirskog evanđelistara
 rođenje Ivana Krstitelja

Svečani Kristov ulazak u Jeruzalem

Rođenje Kristovo

Prikazanje Kristovo u Hramu

Primjer dobre prakse - korelacija Povijesti, Hrvatskoga jezika i školske knjižnice

Tema: Upoznajmo baštinu grada Trogira - Korelacija Povijesti, Hrvatskoga jezika i školske knjižnice

Aktivnosti: Posjet gradu Trogiru učenika članova školske sekcije *Kulturna i sakralna baština* i nastavnika: prof. povijesti Kristine Stipice, prof. hrvatskoga jezika Suzane Ković i školske knjižničarke Margarete Glavurtić.

Cilj:

- upoznati učenike s kulturnom i sakralnom baštinom grada Trogira
- potaknuti ih na istraživanje o poznatim građevinama koje su nastale na području grada Trogira u ranom srednjem vijeku i razdoblju renesanse.
- poučiti ih kako i gdje pronaći različite izvore informacija o kulturnim znamenitostima, povijesnim ličnostima, piscima i umjetnicima.
- potaknuti ih na istraživanje pisane baštine grada Trogira (istraživanje o inkunabulama, kodeksima i Trogirskom evangelistaru)
- spojiti tradicionalno i klasično s novim metodama učenja i poučavanja

Zadatak

- Učenici su dobili zadatak da iz različitih informacijskih izvora u knjižnici istraže o Trogirskoj katedrali, knjižnici obitelji Garagnin-Fanfogna i Trogirskom evangelistaru.
- izrada prezentacija u različitim digitalnim alatima
- formiranje mape grada Trogira sa svim važnim kulturnim znamenitostima u alatu Storymap

<https://storymap.knightlab.com/>

Kako koristiti alat Storymap?

- **StoryMap** je besplatni alat koji vam pomaže da ispričate priče na webu koje ističu lokacije niza događaja. Postoji nekoliko načina na koje možete napraviti StoryMap.
- **karte**
- Dodajte slajd za svako mjesto u svojoj priči. Postavljanje lokacije jednostavno je poput tekstualne pretrage za ime ili adresu. Možete promijeniti vizualni stil vaše karte s nekoliko unaprijed postavljenih postavki ili možete koristiti Mapbox za stvaranje vlastitog stila.
- **velike slike**
- Možete pričati priče s velikim fotografijama, umjetničkim djelima, povijesnim kartama i drugim slikovnim datotekama. Budući da najbolje funkcionira s datotekama s puno piksela, nazivamo ih gigapikselnim . Za njegovo postavljanje potrebno je hostirati datoteke na web poslužitelju.
- <https://storymap.knightlab.com/gigapixel/>

Odgojno-obrazovni ishodi

- **Odgojno obrazovni ishodi za predmet Povijest:**

- 1. Učenici će istražiti i proučiti kršćansko-kulturnu, povijesnu i spomeničku baštinu svoga zavičaja kao temelj osobnog, nacionalnog i vjerničkog identiteta
- 2. Učenici će analizirati trogirsku baštinu kao jedinstveni primjer u povijesti europskog graditeljstva.

- **Odgojno-obrazovni ishodi za predmet Hrvatski jezik:**

- SŠ HJ B.1.3.
- 1. Učenik prepoznaje i opisuje književni tekst u književnopovijesnom, društvenom i kulturnom kontekstu.
- SŠ HJ B.1.4.
- 2. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut tekstom.

Odgojno-obrazovni ishodi međupredmetnih tema:

1. Upravljanje informacijama

uku A.4/5.1 Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema.

2. Kreativno mišljenje

uku A.4/5.3 Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja.

3. Osobni i socijalni razvoj

osr C 4.4. Opisuje i prihvaća vlastiti kulturni i nacionalni identitet u odnosu na druge kulture.

4. Upotreba IKT-a

Ikt D 4.1 Učenik samostalno ili u suradnji s drugima stvara nove sadržaje i ideje ili preoblikuje postojeća digitalna rješenja primjenjujući različite načine za poticanje kreativnosti.

Uloga knjižnice 21. stoljeća u odgojno-obrazovnom procesu

- organiziranje korelacijskih sati, istraživačkog učenja u školskoj knjižnici, sudjelovanje školske knjižnice u radu različitih školskih sekcija: *Kulturna i sakralna baština*, *Čitateljski klub*, *učenička zadruga Butiga*.
- spojiti baštinu, tradiciju i kulturu s novim metodama poučavanja
- učenike poučiti pismenosti, komunikaciji, timskom radu, suradnji i kritičkom mišljenju
- uvođenje novih digitalnih alata u rad školske knjižnice i njihova primjena u radu s učenicima
- njegovanje kreativnosti i inovativnosti u radu s učenicima
- poticanje na učenje i rad kroz slobodne aktivnosti

Literatura i online izvori:

1. *Blaga Hrvatske: neprocjenjiva prirodna i kulturna baština*. 2013. Ur. Opačić, Vid Jakša. Mozaik knjiga. Zagreb.
 2. Drejančević, Ivana i dr. 2023. *Hrvatska kulturna baština*. Mozaik knjiga. Zagreb.
 3. Bratulić, Josip; Damjanović, Stjepan. 2005. *Hrvatska pisana kultura: izbor djela pisanih latinicom, glagoljicom i ćirilicom od VIII do XXI. stoljeća*. Veda. Križevci.
- <https://www.visittrogir.hr/hr/tourist/blogs/povijest-trogira> (pristupljeno 1.6.2024.)
- <https://tragurium.blogspot.com/p/kula-ma.html> (pristupljeno 1.6.2024.)
- <https://tragurium.blogspot.com/2015/03/knezev-dvor.html> (pristupljeno 10.6.2024.)
- https://www.ipu.hr/content/radovi-ipu/RIPU-33-2009_067-076_Babic.pdf (pristupljeno 10.6.2024.)
- <https://tragurium.blogspot.com/2015/03/katedrala-sllovre-svivan.html> (pristupljeno 12.6.2024.)
- <https://tragurium.blogspot.com/2015/02/radovanov-portal.html> (pristupljeno 12.6.2024.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=jxRMrlrynRc> (pristupljeno 12.6.2024.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=ecMi3MwT4to> (pristupljeno 12.6.2024.)

- <https://nova-akropola.com/lijepe-umjetnosti/kiparstvo/ivan-duknovic/> (pristupljeno 12.6.2024.)
- [Aleši, Andrija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 11.6.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/alesi-andrija>.](https://www.enciklopedija.hr/clanak/alesi-andrija)
- [Nikola Ivanov Firentinac. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 11.6.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/nikola-ivanov-firentinac>.](https://www.enciklopedija.hr/clanak/nikola-ivanov-firentinac)
- <https://muzej-grada-trogira.hr/knjiznica-garagnin-fanfogna/> (pristupljeno 12.6.2024.)
- <https://hrcak.srce.hr/file/210995> (pristupljeno 15.6.2024.)
- <https://benedicta.hr/samostan/> (pristupljeno 12.6.2024.)
- <https://benedicta.hr/zbirka/> (pristupljeno 12.6.2024.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=1hfvE4jKjQM> (pristupljeno 12.6.2024.)
- <https://hrcak.srce.hr/file/331722> (pristupljeno 10.5.2024.)
- <https://www.visittrogir.hr/hr/tourist/blogs/katedrala-sv-lovre-kroz-povijest> (pristupljeno 10.5.2024.)
- <https://trogir.hr/o-gradu/povijest-2> (pristupljeno 10.5.2024.)
- slideshare.net/marijamatijasevic/rednjovjekovne-crkvene-knjige-u-trogiru (pristupljeno 10.5.2024.)